

İlköğretim 1. Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Öğretmenlerinden Beklentileri

Mehmet Yapıcı
AKÜ Eğitim Fakültesi
myapici@aku.edu.tr

F. Betül Ulu
AKÜ Eğitim Fakültesi
fbetululu@gmail.com

Özet

Sanayi devrimi ile birlikte giderek yükselen eğitim gereksinimi, okul öncesinden yüksek öğretime kadar bir bütünlük ve tutarlılık içinde düşünülmesi gereken bir yapıdır. Bu yapının ilk resmi adımı olan okul öncesi eğitimi, giderek yaygınlaşmaktadır. Ülkemizde de okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi çalışmaları bütün hızı ile sürmektedir. Ancak çoğunlukla okul öncesi eğitim anlayışı ile devamı olan ilköğretim kademesi arasında zaman zaman anlayış farklılıkları olduğu görülmektedir. Bu amaçla, bu çalışmada; ilköğretim 1. sınıf öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenlerine ilişkin beklentilerine ilişkin görüşleri analiz edilerek, okul öncesi eğitim ile ilköğretim 1. Kademe arasındaki bağın güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara bakıldığında, 1. Sınıf öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenlerinden oldukça yüksek düzeyde beklentilerinin olduğu görülmektedir. Araştırmada, bu beklentilerin literatür yardımı ile haklılık paylarının olup olmadığı yorumlanarak önerilerde bulunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, İlköğretim, 1. sınıf, Öğretmen

First Grade Teachers' Expectations from Preschool Teachers

Abstract

The need for education that had been increasingly demanded throughout the Industrial Revolution should be considered as a whole and coherent from preschool to higher education. Pre-school education, the first formal step in the education life, is becoming gradually widespread. Legislators have been working on new regulations that will make preschool education compulsory in our country. However, there are differences between understandings of pre-schools and primary school education. Therefore, in this study, first grade teachers' expectations from preschool teachers were analyzed.

The results showed that first grade teachers have high expectations from preschool teachers. In this study, whether these expectations are justified will be investigated with support of the literature and suggestions will be made.

Keywords: Preschool Education, Primary Education, 1st grade, Teacher

Giriş

Günümüzde, okul öncesi eğitimin giderek vazgeçilmez olduğunu ilişkin düşüncelerin yaygın hale geldiği, anne-babaların çocuklarının eğitimine ilişkin planlamalarının okul öncesi döneminden itibaren başladığı görülmektedir. İnsan yaşamının ilk yılları öğrenme potansiyelinin yüksek olduğu ve kişiliğin gelişiminin temelini oluşturduğu bir dönemdir. Bu dönemdeki 0-6 yaş arası okul öncesi dönemi, çocukları bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal

yönden destekleyerek ilköğretime hazırlayan bir süreçtir. İlköğretime başlayacak çocuk yeni ve yoğun bir çalışma hayatı içine girmektedir. Çocukları bu yeni ve yoğun çalışma ortamında mutlu ve başarılı kılabilmek için okul öncesi dönemdeki ilköğretime hazırlık etkinlikleri büyük önem taşımaktadır.

Okul öncesi eğitim, çocuğun ilköğretime başlayıncaya kadar tüm yaşantıları içeren bir etkileşim sürecidir (Oktay, 2007) Bu dönem, çocuklarının bilişsel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanaklarını sağlayan; onların tüm gelişimlerini toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda, en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir (Oğuzkan ve Oral, 1996). Okul öncesi eğitim, çocuğu okula hazırlamada en önemli unsurdur (Zembat, 2007). Okul öncesi eğitim, eğitim kademeleri dikkate alındığında, en alt kademe gibi görünse de önemi ve katkısı dikkate alındığında birinci derecede öneme sahip bir eğitim kademesidir. İnsan yaşamının en değerli ve kritik yılları okul öncesi döneme rastlamaktadır (Dalbudak, 2006).

Okul öncesi eğitim; duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, araştırmacı, meraklı, girişimci, karşılaştığı problemlere çözümler ve alternatifler üretebilen, kendi kendine karar verebilen, kendi haklarına ve başkalarının haklarına saygılı, sahip olduğu potansiyeli maksimum düzeyde ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanabilen, kendi kendini denetleyebilen bireyler yetiştirebilmeyi hedeflemektedir (Unutkan, 2006).

Çocuğun okulun isteklerini karşılamaya ve özellikle okuma-yazma öğrenmeye hazır olması çok yönlü ve karmaşık bir olaydır. Burada çocuğun, hem bireysel gelişimi ve yetenekleri hem de çevreden aldığı izlenimlerin, yani daha önce öğrenmiş olduklarının büyük etkisi vardır. Okul öncesi dönemde çocukların kazandığı olumlu deneyimler, onların ileriki eğitim yaşamlarını olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Çocuklara, okul öncesi eğitim döneminde belli yaşantıları kazandırmak ve gelişimlerini desteklemek için gerekli eğitim, evde ebeveynler, okul öncesi eğitim kurumlarında ise öğretmenler tarafından verilmelidir. Bu eğitim yaşantılarından yararlanamayan çocukların gelişimleri yavaş olmakta ve çocuklar bu olumsuz izleri yaşamları boyunca taşımaya mahkûm edilmektedir. Görülüyor ki, çağdaş ve demokratik toplumun gerektirdiği; duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, girişimci ve araştırmacı, öz denetimini sağlayabilen, kendisinin ve başkalarının haklarına saygılı, yeteneklerini kullanma becerisine ve kültürel değerlerine sahip, ruhsal ve bedensel özellikler yönünden sağlıklı bireyler yetiştirmek, ancak okul öncesi dönemdeki çocukların eğitimine gerekli önemi vermekle sağlanabilir (Ömeroğlu Ve Yaşar, 2004).

İlköğretime hazırlık için okul öncesinde destek olunması gereken alanlar şöyle sıralanabilir (Unutkan, 2006);

- Okuma yazmaya hazırlık becerileri (okuma ve yazma öncesi beceriler, sesleri tanıma, dikkatini yoğunlaştırma, el göz koordinasyonu sağlama)
- Matematik beceriler (0-9 arası rakamları tanıma, setler oluşturma, renkleri, şekilleri öğrenme, sıralama vb)
- Bilimsel düşünme becerileri (tümden gelim, tümevarım, problem çözme, neden sonuç ilişkisi kurma vb)

- Sosyal beceriler (sirasını bekleme, başladığı işi bitirme, verilen yönergeleri takip etme, sessiz dinleme, paylaşma, işbirliği yapma)
- Motor beceriler (büyük ve küçük kas gelişimi)
- Duygusal beceriler (duygularını uygun biçimde ifade etme, duygularını toplum tarafında kabul edilebilir şekilde ifade etme, başkalarıyla empati kurabilme)
- Öz bakım becerileri (kendi ihtiyaçlarının karşılama, temizlik, beslenme, dinlenme vb alanlarla ilgili işleri yapma, kazalardan korunma, giysilerini yardımsız giyip çıkarma)

6-7 yaş okul öncesi dönemin sonu, okul döneminin başlangıcı ve gelişimin kritik dönemlerinden biridir. Önceki yıllarda rahat, uyumlu, sakin görünen çocuğun, bu yaşın ortalarına doğru değişmeye, daha uyumsuz ve hareketli bir görünüm almaya başladığı dikkat çekmektedir (Oktay, 1999). İlköğretime başlayan bir çocuğun kolay ve çabuk öğrenebilmesi ve mutlu bir öğrencilik dönemi geçirebilmesi için aşağıda belirtilen alanlarda yeterli olgunluk düzeyine erişmiş olması gerekir (Unutkan, 2006);

1. Gördüklerini, duyduklarını, duygu ve düşüncelerini doğru olarak ifade edebilmelidir,
2. Dikkatini yeterli bir süre konu üzerinde tutabilmelidir,
3. Çevresindeki varlıkların benzerliklerini ve farklılıklarını görebilmelidir,
4. Benzerlikleri ve farklılıkları ayırt edebilmelidir,
5. Sesler ve harfler arasındaki ilişkiyi kavrayıp sesleri harflere bağlayabilmelidir,
6. Ses benzerliklerini anlayabilmeli ve sesleri birbirinde ayırt edebilmelidir,
7. Gözü ile eli arasındaki gerekli iş birliğini kurabilmelidir,
8. Gördüklerini ve duyduklarını anlamlandırıp belleğinde saklayabilmelidir,
9. Sirasını bekleme ve sabırlı olma davranışlarını kazanmış olmalıdır,
10. Kendini doğru bir şekilde ifade etme becerisini kazanmış olmalıdır,
11. Arkadaşlık ilişkileri kurabilmeli ve iletişim kurma becerilerini kazanmış olmalıdır.

Kısaca 1. sınıf çocuğu bedensel olarak gelişme halinde olan, hareketliliği seven, dikkati çabuk dağılan, yaparak yaşayarak öğrenmesini ve oyunu seven, öğrenmeye açık ve istekli olan bir varlıktır denilebilir (Unutkan, 2006).

Yöntem

Bu çalışmada kullanılan görüşme formu, literatürden (Yıldırım Ve Şimşek, 1999; Miles ve Huberman, 1994) yararlanarak geliştirilmiştir. Görüşme formu ek'te yer almaktadır.

Araştırmada, veri toplama aracı olarak "görüşme" tekniği kullanılmıştır. Görüşme tekniği ile elde edilen nitel veriler sayısallaştırılarak frekans ve yüzdelikleri elde edilmiştir.

Araştırmanın çalışmanın grubunu Afyonkarahisar il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan, 20 birinci sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmacılar tarafından, Afyonkarahisar il merkezinde görev yapan 32 öğretmenle ön görüşme yapılmış, araştırmanın amacı anlatılarak görüşme formu gösterilmiş, kimlik bilgilerinin gizli kalacağı garantisini verilmiştir. Gönüllülük esasının arandığı belirtilerek, gönüllü olan öğretmenlerden randevu alınmıştır. Randevu alınan gönüllü deneklerle, 4 Mayıs

2009 - 8 Mayıs 2009 tarihinde, görüşmeler araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, not alma suretiyle kayda geçirilmiş, görüşme sonunda deneğe gösterilerek son onayı da alınmıştır. Görüşme formları araştırmacılar tarafından ayrı ayrı okunarak ifadelerin benzerliğine göre gruplandırılmış, araştırmanın güvenilirliği için uyuşum yüzdesi hesaplanmıştır (Miles ve Huberman). Buna göre, araştırmanın uyuşum yüzdesi 83 olarak bulunmuştur. Tasnif edilen ifadeler araştırmacılar tarafından karşılaştırılarak, son şekli verilmiş ve tablo haline getirilerek frekans ve yüzdelikleri elde edilmiştir.

Araştırma, çalışma grubundan elde edilen bulgularla sınırlıdır.

Bulgular Ve Yorum

1. İlköğretim 1. Sınıfa başlamadan önce okul öncesi dönemde öğrencilerde bulunması istenen bilgi ve beceriler:

GÖRÜŞLER	f	%
El becerilerinin geliştirilmesi	8	40
Sınıf kurallarının bilinmesi	6	30
Çizgi becerilerinin kazandırılması	4	20
Kalem tutmanın bilinmesi	4	20
Sınıf düzeninin bilinmesi	3	15
Tuvalet eğitiminin verilmesi	3	15
Boyama ve desen becerileri	3	15
Kendini ifade edebilme yeteneği	2	10
Okul kurallarının öğretilmesi	2	10
Harfleri tanınması	2	10
Sabırlı olmayı öğrenmesi	2	10
Oturma alışkanlığına sahip olması	2	10
Rakamları kavraması	1	5
Sosyal becerilerin geliştirilmesi	1	5
Duygusal yönden hazır olması	1	5
Dinleme becerisinin geliştirilmesi	1	5
İzleme becerisinin geliştirilmesi	1	5
İletişim becerilerinin geliştirilmesi	1	5
Toplama – çıkarmayı bilmesi	1	5
Milli duyguların bulunması	1	5
İstiklal Marşının ilk 2 kıtasını bilmesi	1	5
Anlama – kavramanın geliştirilmesi	1	5
Kendine ve arkadaşlarına saygılı olmayı bilmesi	1	5
Matematik becerilerinin bulunması	1	5
Seslerin verilmesi	1	5
Hecelerin ve basit cümlelerin verilmesi	1	5
Matematikte işlemsel çalışmaların verilmesi	1	5

Okumaya karşı duyarlılık kazanması	1	5
------------------------------------	---	---

İlköğretim 1. sınıfa başlamadan önce okul öncesi dönemde öğrencilerde bulunması gereken bilgi ve becerilere bakıldığında; öğretmenlerin % 40'ı öğrencilerde el becerilerinin gelişmiş olmasını, % 20'si çizgi becerilerinin kazanılmasını, % 20 si kalem tutmayı bilmeleri gerektiği görüşünü ileri sürmektedir. Bu durumda okul öncesi dönemde yapılan el becerilerini, küçük kasları geliştirici etkinliklerin ilköğretim 1. sınıfta yazmaya geçişi kolaylaştırdığı için önemli olduğu ileri sürülebilir. Bu etkinliklere örnek olarak tutma, kavrama, yazma, yırtma, çizme, yapıştırma çalışmaları verilebilir. Bu çalışmalarla el göz koordinasyonunun beceri boyutu kazandırılmış olur (Bayhan ve Artan, 2004).

Öğretmenlerin % 30' u öğrencilerin sınıf kurallarını bilmeleri gerektiğini, % 15'i sınıf düzenini, % 10'u okul kurallarını bilmeleri gerektiğini ileri sürmektedir. Öğretmenlerin bu görüşleri sınıfta disipline ve düzene önem verdiğini gösterdiği söylenebilir. Okul öncesindeki sınıf düzeni, disiplini ile ilköğretim 1. sınıftaki farklı olduğu için bu düzen ve disiplini sağlamada 1. sınıf öğretmenin daha çok sorumluluk sahibi olduğu ileri sürülebilir.

Öğretmenlerin % 10'u, öğrencilerin 40 dk ders saati süresince yerinde oturma ve % 10'u sabırlı olmaları gerektiği görüşünü ileri sürmektedirler. Okul öncesi dönemde etkinlik süreleri öğrencilerin ilgileri doğrultusunda değişkenlik gösterdiği için bu durum normal kabule denebilir. Bu nedenle 1. sınıf öğretmenlerinin okulun ilk zamanlarında bu beklenti içinde olmamaları, öğrencilerin zamanla istenen niteliklere sahip olmasında sabır göstermesi gerektiği ileri sürülebilir. Ayrıca, ders saati boyunca yerinde oturamama; öğrencinin, bireysel ilgi ve ihtiyaçlarının olmasından kaynaklanmaktadır (Razon, 2007)

2. İlköğretim 1. Sınıf öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenlerinden ilköğretim 1. sınıf kapsamında olan ön hazırlık yapmalarını istedikleri kazanımlar:

GÖRÜŞLER	f	%
Çizgi çalışmalarına ön hazırlık	6	30
Harfleri yazmaya ön hazırlık	5	25
Toplama çıkarmaya ön hazırlık	4	20
Rakamları tanıma ve yazmaya ön hazırlık	3	15
Ritmik saymaya ön hazırlık	2	10
Azlık-çokluk gibi kavramalara ön hazırlık	2	10
Kendini ifade etme edebilme kazanımına ön hazırlık	2	10
Güncel olayları takip edip aktarabilme kazanımına ön hazırlık	1	5
Yorum yapabilmeye ön hazırlık	1	5
Düşünme yeteneğine ön hazırlık	1	5
Hiçbir kazanıma ön hazırlık yapılmamalı	1	5
Önemli tarihsel olaylara ön hazırlık	1	5
Geometrik şekilleri tanıyarak ön hazırlık	1	5

Dinleme çalışmalarına ön hazırlık	1	5
Kendisini ve ailesini tanımaya ön hazırlık	1	5
Coğrafi yönlerle ilgili kazanıma ön hazırlık	1	5
Müfredata uygun şekilde tüm kazanımlara ön hazırlık	1	5
Masal, hikaye tamamlama gibi Türkçe etkinliklerine ön hazırlık	1	5
Hayal gücünün geliştirilmesine ön hazırlık	1	5
Konuşma ile ilgili kazanımlara ön hazırlık	1	5
Ses çalışmalarına ön hazırlık	1	5
Okuma ile ilgili kazanımlara ön hazırlık	1	5
Harita bilgisi (Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri, dünyanın şekli, kıta isimleri, bulunduğu şehrin Türkiye haritasındaki yeri)	1	5

İlköğretim 1. sınıf öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenlerinden ilköğretim 1. sınıf kapsamında ön hazırlık yapılması istedikleri kazanımlara bakıldığında; öğretmenlerin % 30'unun çizgi çalışmalarının önemini vurguladıkları görülmektedir. % 25'i harfleri yazmaya ön hazırlık yapılması gerektiğini ileri sürmektedir. Burada öğretmenlerin yazmaya geçişi hızlandırmak ve kolaylaştırmak için bu çalışmaların yapılmasını istedikleri söylenebilir. Yazma ile ilgili kazanımlara hazırlık yaparken bitişik eğik yazıya hazırlık anlamında çizgi egzersizleri yapılması, okul öncesi öğretmenlerinin önem vermeleri gereken bir özellik olduğu ileri sürülebilir. Ancak bunu yaparken, okuma-yazmaya hazırlık adı altında değil, boyamalar ve var olan hazır materyallerin üzerinden çizgi birleştirme egzersizleri yapılması yararlı olabilir.

Öğretmenlerin % 20'si toplama çıkarmaya, % 15'i rakamları tanımaya ve yazmaya, % 10'u azlık çokluk gibi kavramlara ön hazırlık yapılması gerektiği ileri sürmektedirler. Öğrencilerin matematiksel algılarının okul öncesi dönemde oluşturulması, nesnelere matematiğe giriş yapılması, ilköğretim 1. sınıf öğretmenin yükünü hafifletebilir. Ancak, okul öncesi öğretmenlerinin matematiksel çalışmalarını 1. Sınıf öğretmenlerinin beklentilerine uygun ders formunda ele almasının yanlış olacağı söylenebilir. Bu nedenle, oyunlaştırılarak verilen matematik bilgilerinin öğrencilerin matematiğe ilgisini daha çok artıracığı ileri sürülebilir. Özgür (1973)'e göre; matematiksel ilişkilerin kavranılmasında şu yol izlenmelidir. Varlıklar nesnelere tanıtılırken ve dile getirilirken; büyük, küçük, eşitlik, uzunluk, kısıklık, daire, kare vb. kavramlar, doğru ve yerinde kullanılmalı ve çocuğun dokunması sağlanmalıdır. Poyraz ve Dere (2003)'e göre; matematik çalışmaları zaman, ölçü, uzay, sayı ve şekil kavramlarından oluşmaktadır. Matematik kavramları okul öncesi eğitim programlarında rutin etkinlikler, serbest zaman etkinliklerinde, fen ve doğa etkinliklerinde, Türkçe dil etkinliklerinde, oyun, müzik ve ritim çalışmaları sırasında (doğaçlama olarak) öğretilir. Solak'a göre (2007); çocukların ilgilerini desteklemek amacıyla matematikle ilgili oyun alanları kurulabilir.

Öğretmenlerin % 5'i güncel olayları takip edebilme, yorum yapabilme ve düşünme yeteneklerinin geliştirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Öğrencilerin yaşadıkları ortamla daha iç içe olması, hayal güçlerinin geliştirilmesi, okulun hayatla içi içe görülmesi açısından önemli bir durumdur. Ancak, İşlem öncesi dönemde yer

alan okul öncesi çocuklarının zaten var olan doğal merak ve hayal gücü ve yaratıcılıklarının zengin uyarıcı çevre ile uyarılması, öğretim boyutunda ele alınmamasının daha uygun olacağı ileri sürülebilir. Çocuğun okul öncesi ortamda çevresinde yer alan kitap, dergi vb. ile çevresindeki yetişkinlerin okuma alışkanlıkları ve iletişim becerisi yorum yapmaya, hayatla iç içe olamaya olanak sağlar (Çelenk, 2007).

3. İlköğretim 1. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin sınıfa adaptasyonunda yaşadıkları güçlükler:

GÖRÜŞLER	f	%
Öğrencilerin sınıftaki sıra sistemine alışamamaları	6	30
Öğrencilerin aileden kopamamaları	4	20
Öğrencilerin sosyalleşememeleri	4	20
Öğrencilerde iletişim eksikliği bulunması	4	20
Öğrencilerin sınıftaki ciddi ortama alışamamaları	4	20
Öğrencilerin ders saati boyunca sırada oturamamaları	4	20
Öğrencilerde arkadaşlık duygusunun olmaması	4	20
İlk haftalarda yapılan çalışmaları basit bulmaları	3	15
Öğrencilerin dinlemeye alışamamaları	3	15
Öğrencilerin oyun oynama isteğinin yoğunluğu	2	10
Öğrencilerin derste ağlamaları	2	10
Öğrencilerde yalnızlık korkusunun olması	2	10
Öğrencilerin birbirlerine zarar vermeleri	2	10
Okul korkusu.	2	10
Öğrencilerin izin istemeden konuşmaları	2	10
Öğrencilerin okuldan kaçması	1	5
Öğrencilerin konuşurken argo kelimeler kullanması	1	5
Öğrencilerin sürekli birbirlerini şikayet etmeleri	1	5
Öğrencilerde dikkat eksikliği	1	5
Sevgiye dayalı eğitim verildiği için öğrencilerin bu durumu zor benimsemesi	1	5

İlköğretim 1. sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin sınıfa adaptasyonu konusundaki görüşlerine bakıldığında; % 30'u öğrencilerin sınıftaki sıra sistemine alışamadıklarını, % 20'si sınıftaki ciddi ortama alışamadıklarını ileri sürmektedirler. Okul öncesi dönemde çok katı bir sıra sistemi bulunmadığı ve etkinlikler öğrencilere göre belirlendiği için bu durumlarda adaptasyon güçlüğü yaşanmasının normal olduğu söylenebilir. Bu durumda uyum sürecinin zamana yayılması daha doğru bir bakış olabilir.

İlköğretime başlama çocuğun yaşamındaki önemli noktalardan biridir. Çocuk uyum sağlamayı başardığı okul öncesi kurumundan yepyeni bir sosyal ortam olan

ilköğretimdeki yeni sınıf kurallarına, derslere ve ödevlere uyum sağlaması güç olabilir. Bu uyum sağlama basamağı sınıf öğretmenin desteği ile sağlanır (Dinçer, 2007).

Öğretmenlerin % 20'si öğrencilerin ailelerinden kopamadıklarını söylemektedirler. Okula yeni başlayan çocukların, ailesinin güvenli ortamından çıkıp okul ortamına girdiğinde yabancılaşma çekmesi, yalnızlık korkusuna girmesi doğal düşünülebilir. Ancak, okul öncesi yaşantılarına rağmen, istikrarlı olarak aileden uzaklaşmaktan kaynaklanan kaygı durumları yaşayan çocukların, anne-baba ile bağımlılık ilişkisi olduğu ileri sürülebilir. 1. Sınıf öğretmenin bu sorunun farkında olması ve öncelikle çocuğun sevgi ve güvenini kazanmaya çalışması gerektiği söylenebilir. Öğrencilerin aileden kopmaması yeni girdikleri ilköğretim ortamında kendilerini güvenden hissetmemelerinden kaynaklanır. Öğrencilerin ilköğretim ortamına güvenmesi sevecen, hoşgörülü, sabırlı öğretmen davranışları ile sağlanır (Dinçer, 2007).

Öğretmenlerin % 20'si öğrencilerin sosyalleşemediğini, % 20'si arkadaşlık duygusunun, iletişimin eksik olduğunu ileri sürmektedir. Bu durumda öğretmenin aile ile iletişim kurarak çocuğun sosyal becerilerinin geliştirmesinde projeler üretmesi gerektiği ileri sürülebilir. Özellikle günümüzde, çalışan anne-babaların arttığı ve çocukların okul öncesine başlayana kadar dört duvar arasında bir bakıcı ile yalnız kalmak zorunda bırakıldıkları göz önüne alındığında bunun normal bir yansıma olduğu ileri sürülebilir. Çocukların alıştıkları ortamdaki farklı bir ortama geçişleri zor bir durumdur. Okul öncesi eğitim almış öğrencilerin yeni bir ortama geçtiklerinde problemsiz uyum sağlamaları okul öncesi eğitimin önemini gösterir (Dinçer, 2007).

Öğretmenlerin % 20'si öğrencilerin ders saati boyunca yerinde oturmadıklarını bunun da adaptasyonu zorlaştırdığını söylüyor. Dersin akışını bozmadığı sürece öğrencilerin sınıfın içinde dolaşmasının ilk zamanlarda bir sakıncası bulunmadığı söylenebilir. Ayrıca ilköğretime yeni başlayan çocuklar için 40 dk boyunca yerlerinde oturmalarını beklemek abartılı bir tutum olarak algılanabilir. Okul öncesi eğitim almış ve almamış çocuklar, serbest hareket etmeye alıştıkları için ders saati süresince yerlerinde oturamamalarının normal karşılanması gerektiği ileri sürülebilir. 1. sınıf öğretmenleri sınıf içi oyun etkinlikleri ve grup çalışmaları ile zamanlar oturma kültürünü yerleştirebilir.

Öğretmenlerin % 15'i öğrencilerin ilk haftalarda yapılan çalışmalarını basit bulduklarını ve bütün yılın böyle geçeceğini zannederek okulu hafife aldıklarını belirtmektedir. Bu durumda öğrencilerin okulu gereksiz görüp, okula gitmek istememesine kadar ilerlemektedir. Çocuklarda bu düşüncenin uyanmasının sebebi okul öncesi öğretmenlerin programlarının dışında olan okuma- yazma etkinliklerini öğretmiş olması olabilir. Bu nedenle, okul öncesi öğretmenlerinin 1. Sınıf öğretmenin yapacağı etkinliklere, sadece ön hazırlık yapması gerektiği ileri sürülebilir.

4. İlköğretime yeni başlayan öğrenciler için öğrenmenin ön koşulu ve okul öncesi dönemde bu ön koşulu gerçekleştirmek için yapılması gerekenler:

GÖRÜŞLER	f	%
Dinlemenin öğrenilmesi	5	25
Dikkat yoğunluğunun artırılması	4	20
Öğrenciye okulun sevdirmesi	3	15
Öğrenciye özgüven verilmesi	1	5
Zekâ	1	5
Dersi izleme, takip etme	1	5
Öğrencinin öğrenmeye istekli olması	1	5
Hafıza	1	5
Tekrar	1	5
Motivasyon	1	5
Öğretmen öğrenci arasındaki saygının geliştirilmesi	1	5
Algıda seçicilik çalışmaları ile dikkatin geliştirilmesi	1	5
Zeka geliştirici oyunlarla zekanın geliştirilmesi	1	5
En az 15 dk dinleyebilme çalışması yapılması	1	5
Dikkatin spor yaptırılarak geliştirilmesi	1	5
Dramatizasyonla, müzik etkinlikleriyle hafızanın geliştirilmesi	1	5

İlköğretime yeni başlayan öğrenciler için öğrenmenin ön koşulu ve okul öncesi dönemde bu ön koşulu gerçekleştirmek için yapılması gerekenler ele alındığında; öğretmenlerin % 25'i öğrenmenin önkoşulunun dikkat olduğunu ileri sürmektedir. Dinlemenin ön koşulunun dikkati toplayabilme (% 20) olduğunu ele alarak öğrenciler okul öncesinde ilk önce dikkat toplama geliştirilmelidir. Öğretmenlerin % 5'i dikkatin spor yaptırılarak geliştirilebileceğini, % 5 i dikkat çekici çalışmalarla öğrencilerin ilgileri uyandırılarak dinleyebilme yeteneğinin geliştirilebileceğini söylemektedir. Dinlemenin temelinde sevgi, saygı, karşılıklı kabullenme ve dikkat vardır (Kalkınç, 2008).

Öğretmenlerin % 15 i öğrenmenin ön koşulunun öğrencinin okulu sevmesi olduğunu söylemektedir. Öğrencinin okulu sevmesi için ilk önce öğretmen kendisini öğrenciye sevdirmelidir. Öğretmene karşı kazanılan aitlik, okula karşı olumlu tutumların geliştirilmesini kolaylaştırabilir. Kalkınç'a göre (2008), öğretmenin kendisini sevdirmesi ancak öğrenciyi dinlemesi mümkün olabilir. Bu şekilde öğretmen önderliğinde öğrencilerin okulu sevmesi sağlanabilir.

5. Okul öncesi öğretmenlerinin ilköğretime hazırlık kapsamında okuma yazma hazırlığı niteliğinde çalışmalar yapması:

GÖRÜŞLER	f	%
Ses çalışmaları okumayı kolaylaştırır.	7	35
Çizgi çalışmalarının yapılması yazmaya geçişi hızlandırır.	7	35
Tüm öğrenciler okul öncesi eğitim almadıkları için sınıfta dengesizlik	3	15

oluşmaktadır, okuma yazmaya hazırlık yapılmamalıdır.		
Okul öncesi öğretmenleri okuma yazmaya hazırlığının yanlış yaptıkları için bu çalışmalar yapılmamalı.	2	10
Harflerin yazdırılması yazmaya geçişi kolaylaştırır.	2	10
Yazmaya geçiş için kalem tutma becerisi geliştirilmeli.	2	10
Oyun dışında yöntemler kullanarak okuma yazmaya hazırlık yapılmalı.	2	10
Öğrencilerin defter, kitabı kullanmasını öğrendikleri için okuma yazma hazırlığı yararlıdır.	2	10
Okuma yazma öğretilmemeli.	1	5
Harfleri yazdırmadan tanıtmaları daha doğru olur.	1	5
Öğrencinin okuma yazmaya hazırlıklı gelmesi onu mutlu ettiği için okuma yazmaya hazırlığı yapılmalı.	1	5

Okul öncesi öğretmenlerinin ilköğretime hazırlık kapsamında okuma yazmaya hazırlık niteliğinde çalışmalar yapması ele alındığında, öğretmenlerin % 35'i okul öncesi dönemde ses çalışmalarının yapılmasının okumaya geçişi kolaylaştırdığını, % 5'i ise basit cümlelerle okuma yapılabileceğini ileri sürmektedirler.

Öğretmenlerin % 35'i çizgi çalışmalarının yapılmasını, % 10'u harflerin yazdırılmasını doğru bulduğunu söylemektedir. Okuma yazmaya yönelik hazırlık yapıldığı söylenmeden, düzensiz aralıklarla ve kısa sürmesi koşuluyla bu çalışmaların yararlı olabileceği söylenebilir. Ancak, bu çalışmalardan zevk almayan ve kaçınan çocukların etkinliğe zorlanmaması gerektiği de ileri sürülebilir.

Ancak, öğretmenlerin % 15'i tüm öğrencilerin okul öncesi eğitim almadıkları için sınıfta dengesizlik oluştuğunu belirterek, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını doğru bulmadıklarını ileri sürmektedirler. Bu sorunu aşmak için okul öncesi eğitim almayan çocuklara anne-baba yardımı ile destekleyici etkinlikler yapılabilir. Öğretmenlerin % 10'u ise okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlığı yanlış yaptıklarını belirterek bu çalışmaların yapılmaması gerektiğini ileri sürmektedir. Kuşkusuz üzerinde önemli durulması gereken bulgulardan biri de budur. Bu nedenle, okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi öğretim programlarını iyi anlamaları ve yaptıkları uygulamaların titizlikle denetlenmesi yararlı olabilir.

Sonuç Ve Öneriler

Çocukların gereksinimlerine uygun olarak düzenlenmiş ve anne-babaların destek ve güvenini kazanmış olan okul öncesi eğitim süreçleri, başta mutluluk ve özgüven olmak üzere, çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişiminde gözlemlenebilir farklılıklar yaratabilmektedir. Bu nedenle de, okul öncesi eğitime gösterilen ilginin her yıl giderek arttığı görülmektedir.

Okul öncesi eğitiminde çocuğun gelişimindeki temel süreç farkındalık ve araştırmacılık duygusunun yaratılmasıdır. Bu aşamada çocuklar hikâye kitaplarını dinlemek ve tartışmaktan hoşlanmaktadırlar. Basılı materyallerin bir mesajı olduğunu algılamaya başlamaktadırlar. Okuma yazma girişimlerinde bulunarak, çevresindeki işaret ve levhaları

tanımaya çalışırlar, ritmik oyunlara katılırlar (Albrecht ve Miller 2004). Bu dönemde, sınıfta oyun için gerekli alan ve yeterli zaman sağlanırsa, uygun materyallerle öğretmenin kılavuzluğu ve çocukla etkili iletişimi oluşturulabilirse, öğrenilecek olanlar drama ile desteklenebilirse (Saracho, 2004), çocuğun ilköğretime bilişsel, duyuşsal ve fiziksel açıdan en uygun şekilde hazırlanmış olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, öğretmenlerin kendi öğretmenlik başarılarını okul öncesi öğretmenlerinin performansları ile ilişkilendirdikleri izlenimi oluşmaktadır. Bu açıdan, okul öncesi öğretmenlerinin ilköğretim 1. kademe öğretmenliğine karşı duyarlılığının artırılması, ilköğretim 1. kademe öğretmenlerinin de okul öncesi öğretmenliğine karşı duyarlılığının artırılması eğitim kalitesinin artırılmasında bir etken olarak düşünülebilir. Ancak, bunun gerçekleşebilmesi için, öğretmen yetiştiren kurumlarda, ders içeriklerinin ortaklaşa bir anlayışla yeniden kurgulanması, karşılıklı beklentilerine uygun bir tasarımın yapılması yararlı olabilir.

Okul öncesi öğretmenleri ile 1. sınıf öğretmenleri arasındaki en önemli sorunun okuma-yazma konusunda olduğu görülmektedir. Bu sorunun aşılabilmesi için beklentilerin somut olarak belirlenmesi amacıyla, daha büyük örneklerle araştırmaların yapılması yararlı olabilir.

Kaynakça

- ALBRECHT, K. Ve Miller, L. (2004). **The Comprehensive Preschool Curriculum**, Maryland: Gryphon House, Beltsville.
- Bayhan P. S. Ve İ. Artan (2004). **Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi**, İstanbul: Morpa Yayınları.
- Çelenk S. (2007) “Çağdaş Öğretim Yaklaşımlarının Işığında İlkokuma ve Yazma Öğretimi” **İlköğretimde Alan Öğretimi**, (Yayıma Hazırlayanlar: A. Oktay ve Ö.P. Unutkan), s.: 13-41, İstanbul: Morpa Yayınları.
- Dalbudak, Z. (2006) “Anaokulu Öğretmenlerinin Drama Etkinliklerini Kullanmaları Üzerine Bir Araştırma” Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara.
- Dinçer, Ç. (2007). “Çocukların Yaşam Değişikliklerine Uyumu” **İlköğretimde Alan Öğretimi**, (Yayıma Hazırlayanlar: A. Oktay ve Ö.P. Unutkan), s.: 101-129, İstanbul: Morpa Yayınları.
- Kalkınç, F. (2008). **Okul Evde Başlar**, İzmir: Nobel Yayınları.
- Miles, M.B, and Huberman, A.M. (1994). **Qualitative Data Analysis**, 2nd Ed., Newbury Park, CA: Sage.
- Oktay, A. (1999). **Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem**, İstanbul: Epsilon Yayınları
- Oktay, A. (2007). “Okul Öncesi Eğitimin Önemi Ve Yaygınlaştırılması”, **Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular**, (Yayıma Hazırlayanlar: A. Oktay ve Ö.P. Unutkan), s.: 11-24, İstanbul : Morpa Yayınları
- Oğuzkan Ş. Ve O. Gürel (1996). **Okul Öncesi Eğitim**, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- Ömeroğlu, E. Ve M. Yaşar Can (2004), “Ağaç Yaşken Eğiliyor, Okul Öncesi Eğitim”, **Görüş Dergisi TUSİAD Yayınları**, Haziran 2004 (s. 74-80).

- Özdoğan, B. (1997). **Çocuk Ve Oyun**, 2. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özgür, İ. N. (1973). **Bugünün Anaokulları**, İlaveli 3. Baskı, İstanbul: Takıloğlu Mat.
- Poyraz, H. Ve H. Dere (2003). **Okulöncesi Eğitiminin İlke Ve Yöntemleri**, 2. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Razon N. (2007) “Okuma, Okuma Bozuklukları ve Nedenleri” **İlköğretimde Alan Öğretimi**, (Yayıma Hazırlayanlar: A. Oktay ve Ö.P. Unutkan), s.: 65-85, İstanbul: Morpa Yayınları
- Saracho, O (2004). Supporting Literacy-Related Play: Roles for Teachers of Young Children, **Early Childhood Education Journal**, Vol: 31, No:3, P. 201-2005
- Sevinç, M. (2004). **Erken Çocukluk Gelişimi Ve Eğitiminde Oyun**, İstanbul: Morpa Yayınları.
- Schultz, D. P. Ve S. E. Schultz (2002). **Modern Psikoloji Tarihi**, (Çev.:Y. Aslay), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Solak N.(2007) “Adana İl Merkezinde Bulunan Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kalitenin İncelenmesi” Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yüksek Lisans Tezi**, Adana
- Unutkan, Ö. P. (2006). **Okul Öncesinde İlköğretime Hazırlık**, İstanbul: Morpa Yayınları.
- Whirter, J. J. Ve N. Voltan Acar (1985). **Çocukla İletişim**, Ankara: Nüve Mat.
- Yapıcı, Ş. Ve M. Yapıcı (2005). **Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi**, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yapıcı, M. (2006). “Okulun Başarıya Yüklediği Anlam Ve Yansımalar”, **Öğretmen Dünyası**, Yıl: 27, Sayı: 319, Temmuz 2006, s.: 9-10.
- Yıldırım, A. Ve H. Şimşek (1999). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Zembat, R. (2007). “Okul Öncesi Eğitimde Nitelik” , **Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular**, (Yayıma Hazırlayanlar: A. Oktay ve Ö.P. Unutkan), s.: 25-44, İstanbul : Morpa Yayınları

EK: Araştırmada Kullanılan Görüşme Formu

Araştırma Sorusu

İlköğretim 1. Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Öğretmenlerinden Beklentileri Nelerdir?

Okul _____

Tarih ve Saat _____

Görüşmeci _____

GİRİŞ

Merhaba, biz ----- ve -----, Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Elemanlarıyız. Bu araştırmada, ilköğretim 1. Sınıf öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenlerinden beklentilerini ortaya çıkarmak istiyoruz.

- Bize görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacıların dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken görüştüğümüz bireylerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağız.
- Görüşmeye katılıp katılmama sizin isteğinize bağlıdır.
- Başlamadan önce bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?
- Görüşmeyi izin verirseniz yazılı olarak kaydetmek istiyorum. Bunun sizin için bir sakıncası var mı?
- İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

1. İlköğretim 1. Sınıfa başlamadan önce okul öncesi dönemde öğrencilerde bulunmasını istediğiniz bilgi ve beceriler var mı? Eğer varsa bunlar nelerdir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinden ilköğretim 1.sınıf programı kapsamında olan hangi kazanımlara ön hazırlık yapmasını istersiniz?
3. Öğrencilerin sınıfa adaptasyonunda hangi güçlükleri yaşıyorsunuz? Açıklar mısınız?
4. Size ilköğretime yeni başlayan öğrenciler için öğrenmenin ön koşulu nedir? Okul öncesi dönemde bu ön koşulu gerçekleştirme çalışmaları nasıl yapılmalıdır?
5. Okul öncesi öğretmenlerinin ilköğretime hazırlık kapsamında öğrencilere okuma yazma hazırlığı niteliğinde çalışmalar yapmasını doğru buluyor musunuz? Neden?